

sen. Det må äga aldrig så geniala temata — kompositionen består av preludium, trippelfuga och passacaglia —, magister Viderø spela det aldrig så väl, publikmusik är det ej. Men kanske man vågar hoppas på ett blir. —

Utfärden längs kustvägen upp till Fredensborg Slot, vidare över Esrom Sø till Nøddebo Kro bör ha varit en outtömlig inspirationskälla för den borne naturlyrikern. Efter lunschpaus styrdes färden vidare till Frederiksborg Slot vid Hillerød, där åhörarna förtrollades av den över 300-åriga Compeniusorgelns betagande klang. Dansk Mensuralkor under Julius Foss och Jens Lauman svarade för programmet. Det blev knappast någon tid att se det även i arkitektoniskt avseende märkliga orgelverket ej heller slottet i övrigt. »Gennem det klare Glas i de høje Vinduer saa man ind i de prægtige Sale, hvor kostelige Silkegardiner vare ophængte, og alle Væggene prydede med store Malerier, som det ret var en Fornøjelse at se paa». —

För fjärde och sista gången möttes deltagarna åter i Christiansborg Slotkirke. Många föredrogo att taga vilostund, men varför skulle man försaka just den finska vespern, när man njutit allt det övriga? Gudstjänsten gav liksom konserten tidigare intryck av våldsam kraft och intensiv inlevelse. — Kvällens konsert i Vor Frue var ägnad åt svensk tonkonst och Bach. Med risk att kallas partisk må det tillåtas att bekänna, att det var jubel över Romans »Jubilate», och att samtliga medverkande gävo heder åt det svenska namnet. — Vi äro nu strax vid slutet av »den kostelige Perlesnor». Sedan församlingen sjungit en psalm och Te deum och kyrkoherde, fil. dr Moliis-Mellberg, Helsingfors, hållit ett kort tal, sjöng domprost Brodersen välsignelsen för sista gången under detta möte. Att höra en dansk präst läsa eller sjunga »Herren vel-signe Dig og bevare Dig» med det speciellt danska uttalet av tilltalsordet »Dig» ger en känsla av innerlighet och trygghet, som även det kan tolkas med ord av H. C. Andersen: »Jeg er kun et syndigt Menneske, men jeg kunde ikke bære det over mit Hjærte at lade selv den værste Synder brænde evig, hvorledes skulde da Vor Herre kunne det, han, som er saa uendelig god... han, Naaden, Alkærligheden». — Så spelar domorganist Raasted Trippelfuga i Ess av Bach, — »hvor Perlesnoren slipper».

Inga Johnsson.

Kyrklig konstlitteratur under 1938.

Årets kyrkliga konstlitteratur är föga omfångsrik och knappast av större intresse. I detta sammanhang har också upptagits ett mindre antal skrifter från år 1937, vilka senare kommit red. till handa.

Den äldre medeltida kyrkokonsten är behandlad av *Monica Rydbeck* i *Två senromanska absidkyrkor i sydsåne och dess kulturhistoriska miljö* (i Skånes hembygdsförbunds årsbok), *Anders Hedvall*, *Maglehems kyrka* (i Gårds härads hembygdsförbunds årsskrift 1937), *Ervin Engel*, *Åkers kyrka* (i *Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria XXXI*), *H. Åkerlund*, *Låg det äldsta Kalmar vid Malmfjärden och hade detta samhälle en rundkyrka?* (i *Sancte Christophers gilles Chrenika* 1936), *Erik O. Johanson*, *Bergunda kyrka* (i *Hyltén-Cavalliusföreningens årsskrift*), *Smärre bidrag äro Erik Lundberg*, *Problemet Hegvald* (i *Från stenålder till rokoko*, Lund 1937), *Carl R. af Ugglas*, *Trydekrucifixet och Lund* (i samma skrift), samt *Erik Salvén*, *En tidigt kristen gravvårdstyp i Halland (från Getinge; i Vår bygd, Hallands hembygdsförbunds årsskrift)*.

Om sengotisk kyrkokonst handla uppsatser av *Johnny Roosval* (*Kronologi och metrologi på Guldrupe kyrka* (i *Fornvännen*), *Bertil Waldén*, *Nysunds kyrka* (i *Nysunda socken, Örebro* 1938), *D. Harbe*, *Gamla kyrkan i Hidinge och dess minnen* (En hembygdsbok, Örebro 1937), *J. E. Franzén*, *Husby* (Södermanland; *Eskilstuna* 1937), *Nils Östgren*, *Anundsjö församling och kyrka* (i *Ångermanland-Medelpad* 1937), *O. Svedberg*, *Högsjö gamla kyrka*, (i samma skrift), *P. G. Vejde*, *Härlövs offerkyrka* (i *Norra Albo härads hembygdsförenings årsbok* 1937), *H. Åkerlund*, *Dominikanerklostret i Kalmar* (i *S. Christophers gilles chrenika* 1936), *O. Svedberg*, *Järvsö kyrka* (Östersund), *P. G. Vejde*, *Härlövs offerkyrka* (i *Värendsbysgder i heden och kristen tid, Växjö* 1937), *David W. Myrman*, *Misterhults kyrkor genom tiderna* (Oskarshamn 1937), *S. Lindholm*, *Umeå stads kyrka och församling* (Umeå 1937), *Erik Salvén*, *Hanhults medeltidskyrka* (i *Vår bygd*), samma författare, *Drängsereds kyrka och Spannarps kyrka* (samma tidskrift), *Albert Sandklef*, *Gamla Varbergs kyrka* (samma tidskrift).

Enstaka problem i senmedeltidens kyrkokonst behandlas av *Johnny Roosval*, *Kontinentalt och insulärt i Nordens medeltid* (i *Konsthistorisk tidskrift*), samme författares *Bernt Notke peintre* (i *Gazette des beaux arts* 97, 1937) samt *Die bildende Kunst des Nordens* (i *Die nordische Welt* Berlin 1937), *Eivind S. Ingelstad*, *Hanseaterkunsten eller »Den baltisk-nordiske Kunst* (i *Fornvännen*), *H. Kellenberg*, *Lübecks mittelalterliche Kunstexport nach Schweden bis zum Begin des 15. Jahrhunderts* (i *Konsthistorisk Tidskrift*) samt vidare av *Gunnar Ekholm*, *Helga Korsköllan i Svinnegarn, en medeltida vallfartsort* (i *Rig* 1937), *Sten Anjou*, *Sten Stures riksmonument* (i *Fornvännen*), *H. Widén*, *En kyrklig dräktprydnad med inskrift* (en korkåpa i *Skara museum, i Fornvännen*), *H. Wentzel*, *Das Taufbecken des Beno Korp...* (om dopfunten i *Västerås, i Fornvännen*), *C. R. af Ugglas*, *En svensk korsväg med målade stationsbilder* (i samma tidskrift), *O. Jansson*, *Anteckningar kring pilgrimslederna genom Härjedalen* (i en bok om *Härjedalen* utg. av *Härjedalens fornminnesförening*, 1937). *Ikonografiska bidrag* utom *Anjous* och *Ugglas* nyssnämnda uppsatser äro

S. Ek, Senmedeltida Mariakult på Tjärn (i Vikarvet, Bohusläns fornminnesförenings årsbok 1936—1937), och Mats Åmark, Studier i Svensk kyrklig arkeologi (i Kyrkohistorisk årsskrift 1937).

Smärre artiklar rörande nyare tidens kyrkliga konst äro: *Monica Rydbeck*, Ett altarskåp av tidig protestantisk typ från Balkåkra i Skåne och dess inhemska stilförvanter (i Lunds Universitets historiska museums Meddelanden, 1937), samma förf., Två renässansinventarier från Stora Råby och Bjällerups kyrkor i Skåne (i Från Stenålder till rokoko, Lund 1937), *E. Bohrn*, Guldrupe kyrkas tornhuv (i Fornvännen), *Lars Larsson*, Aspås kyrka (i Jämten), *Erik K:son Leijonhufvud*, Den Flemmingska vapenstenen (i Bidrag till Södermanlands kulturhistoria XXXI), *H. H. von Schwerin*, Danviks kyrka och hospital (i Samfundet S:t Eriks årsbok 1936), *Arnold Werner*, Undersökning angående gravarna å S:ta Clara kyrkogård (Stockholm 1936), *P. G. Vejde*, Om pesten i Småland 1710—1711 (om pestkyrkogårdarna i Kronobergs län; i Hyltén-Cavalliusföreningens årsskrift), *Th. Hellman*, Barsta fiskeläge och kapell (Ångermanland-Medelpad 1937), *Carl J. E. Hasselberg*, Grundsunda kyrka (Örnsköldsvik 1937), *Hj. Skoglund*, Fiskarkapellen i Hälsinglands skärgård (i Tidskrift för hembygdsvård 1937), *Otto Croneborg*, Banérgravarna i Danderyds kyrka (i Personhistorisk Tidskrift 1937), *P. G. Vejde*, Engaholmsgravarna i Aringsås kyrka (i Värendsbygder i heden och kristen tid, Växjö 1937) och *Bengt Cnattingius*, Den svenska psalmbokens typografi (i denna tidskrift h. 4, delvis omtryckt i Nordisk tidskrift för boktryckarkonst).

Slutligen bör erinras om de ytterst instruktiva artiklarna om vår kyrkokonst i serieverket *Svenska folket genom tiderna* (Lund 1938), av vilka fyra band utkommit. Av dessa behandlas medeltida kyrkokonst av Erik Floderus i band 2 (En storhetstid för konst och konsthantverk) samt kyrkokonst under nyare tid av Folke Holmér (Den äldre Vasatidens byggnadskonst) samt Göran Axel Nilsson (Monumental stenhuggarkonst) i band 3, där även Isak Collijn medverkat med en intressant artikel om svenska boktryckeriets historia under medeltiden och vasatiden.

B. Cnattingius.

Recensioner.

Axel L. Romdahl: Bildkonsten under 1600-talet. Bonniers konst-historia, Stockholm 1938. Kr. 12:50.

Sextonhundralets europeiska bildkonst företer bilden av en urskog, tät

och nästan ogenomtränglig, med stora jätteträd och en blomstrande undervegetation. Att orientera sig i denna rika växtvärld är icke lätt. På vårt språk har tidigare icke funnits någon framställning av denna fängslande